

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

10. Škůdci trvalek a letniček I.

Hana Šefrová

**Inovace studijních programů AF a ZF MENDELU
směřující k vytvoření mezioborové integrace
CZ.1.07/2.2.00/28.0302**

Spektrum letniček a trvalek

- Hvězdnicovité (Asteraceae)
- Kaprad'ovité (Dryopteridaceae)
- Krtičníkovité (Scrophulariaceae), hledík (*Antirrhinum*)
- Kosatcovité (Iridaceae)
- Leknínovité (Nymphaeaceae)
- Liliovité (Liliaceae), tulipán (*Tulipa*), lilie (*Lilium*), řebčík (*Fritillaria*) a kandík (*Erythronium*)
- Hyacintovité (Hyacinthaceae), ladoňky (*Scilla*), puškinie (*Puschkinia*), hyacint (*Hyacinthus*), modřence (*Muscari*)
- Česnekovité (Alliaceae), česnek (*Allium*)
- Amarylkovité (Amaryllidaceae), narcis (*Narcissus*), bledule (*Leucojum*) a sněžěnka (*Galanthus*)
- Ocúnovité (Colchicaceae), ocún jesenní (*Colchicum autumnale*)
- Růže (*Rosa*)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

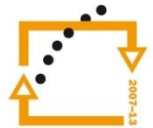
INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Sledování výskytu škůdců

- závisejí na způsobu života sledovaného druhu
- vizuální kontrola rostlin
- sledování symptomů a přítomnosti škůdců
- sítě na létající hmyz, smýkadla, sklepávadla, exhaustor, fotoeklektor
- zemní a sací pasti
- světelné, feromonové lapače a potravní
- barevné lepové desky

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Možnosti regulace

Prevence

- zdravé osivo a sadba
- organické hnojení
- střídání rostlin
- hlubší výsadba rostlin, do hlouběji uložených orgánů nejsou škůdci (např. cibulovky) schopni klást

Biologická ochrana

- housenky, larvy v půdě

Mechanická ochrana

- sterilizace půdy parou ve sklenících
- včasné zazimování a uskladnění jen nepoškozených, čistých a oloupaných hlíz a cibulí
- napadené části odstranit, např. poupata napadená květilkou kosatcovou
- sběr imag a larev

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Chemická ochrana

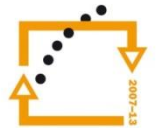
- možnost použití pouze registrovaných pesticidů
- před aplikací vyzkoušet citlivost rostliny
- aplikace přípravku by měla být provedena co nejrychleji, aby nedošlo k viditelnému poškození rostlin
- syntetické nebo přírodní insekticidy určené na savý a žravý hmyz
- moření
- načasování závisí na bionomii škůce

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

1. Saví škůdci letniček a trvalek

1. Polokřídlí

ploštice (klopušky, kněžice)

mšice

2. Třásnokřídlí

třásněnky

truběnky

3. Roztoči

roztočící

vlnovníci

kořenohubi

4. Hlístice

hádátka *Ditylenchus*

hádátka *Aphelenchoides*

hádátka *Pratylenchus*

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

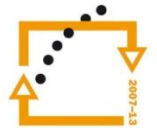
1.1 Ploštice (Heteroptera)

Symptomy a význam

- barevné a tvarové změny pletiva
- většinou polyfágní
- ochrana nebývá nutná
- v případě nutnosti syntetické nebo přírodní insekticidy určené na savý hmyz

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Klopuška dvoutečná (*Closterotomus norwegicus*)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Klopuška chlupatá (*Lygus rugulipennis*)

esf
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Klopuška hnědožlutá (*Leptopterna dolabrata*)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kněžice měnlivá (*Carpocoris pudicus*)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

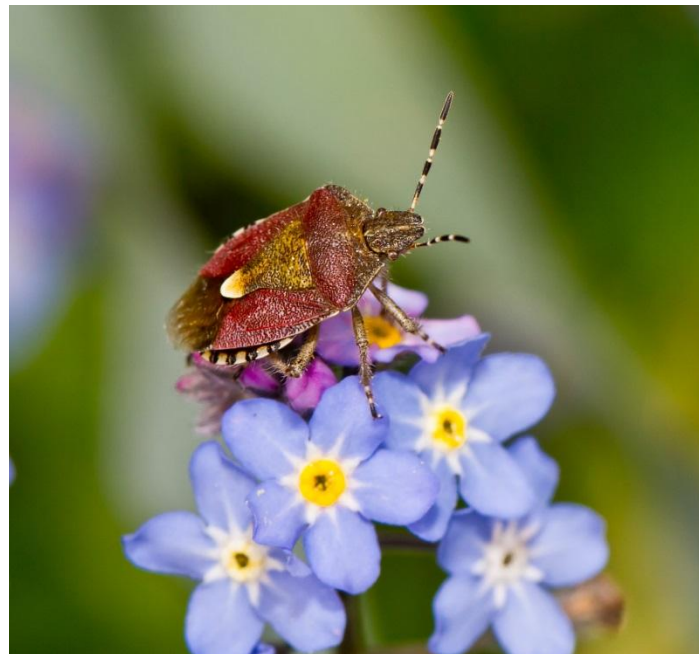

**OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost**

Mendelova
univerzita
v Brně

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kněžice chlupatá (*Dolycoris baccarum*)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

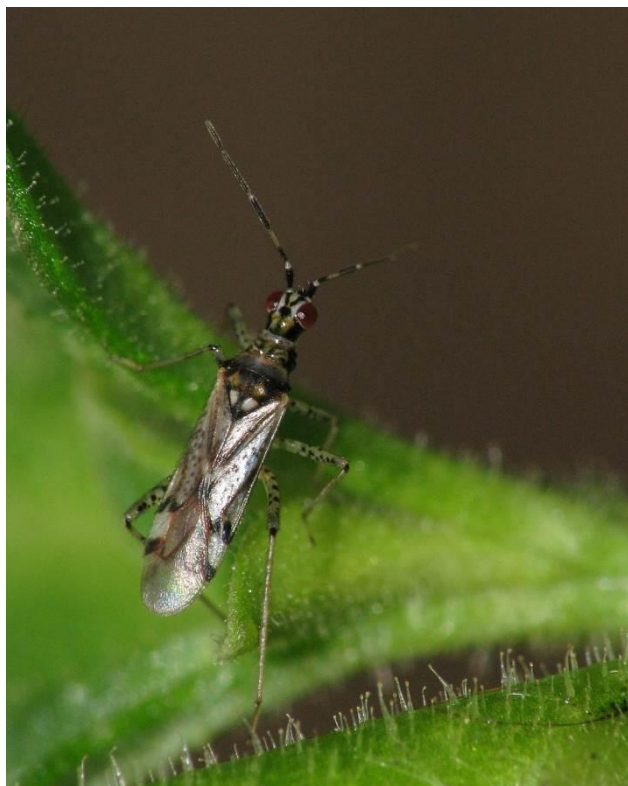

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Mendelova
univerzita
v Brně

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Klopuška (*Dicyphus escalerae*)

- v ČR poprvé 2009 na Moravě, popsaná ze Španělska
- na hledíku větším (*Antirrhinum majus*)
- přezimuje larva nebo imago (vajíčka) u báze rostlin
- posátá poupata, květy, stonky, světlé skvrny

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

1.2 Mšice (Aphidoidea)

Symptomy a význam

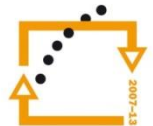
- zpomalení růstu rostlin
- žloutnutí
- nekrózy
- deformace listů
- medovice, černě
- přenos virů

Možnosti regulace

- přírodní nebo syntetické aficidy

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Mšice maková (*Aphis fabae*)

- přezimují vajíčka na brslenech, kalině, pustorylu
- od druhé poloviny května přelet na sekundární hostitele (merlíkovité, bobovité, ...)

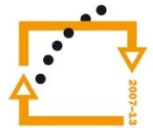
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

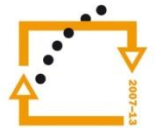
Mšice broskvoňová (*Myzus persicae*)

- přezimují vajíčka na kůře broskvoní, na kustovnici
- larvy se líhnou v dubnu
- na broskvoni další dvě generace
- gradace začátkem června až do poloviny srpna
- přelet na broskvoně v polovině října
- ovipary snášejí mráz až $-5\text{ }^{\circ}\text{C}$
- letní hostitelé: liliovité, bobovité, miříkovité, lilkovité

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Mšice zdobená (*Myzus ornatus*)

- saje na listech, stoncích i květech
- polyfág

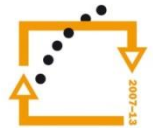
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kyjatka zahradní (*Macrosiphum euphorbiae*)

- ve sklenicích i ve volné přírodě
- přezimuje obvykle na chráněných místech, mírné zimy může přežít venku

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kyjatka růžová (*Macrosiphum rosae*)

- růžovité, škodí na růžích (*Rosa*)
- saje na poupatech a mladých listech
- přenos virů

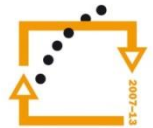
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kyjatka česneková (*Myzus ascalonicus*)

- původem z jihozápadní Asie
- běžná na liliovitých a kosatcovitých
- saje na cibulích a listech

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Mendelova
univerzita
v Brně

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

2. Třásnokřídlí (Thysanoptera)

Symptomy a význam

- na listech a květech bělavě stříbřité skvrny
- usychání poupat
- deformace květů

Možnosti regulace

- v případě nutnosti syntetické nebo přírodní insekticidy určené na savý hmyz

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Třásněnka zahradní (*Thrips tabaci*)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

5365855

Třásněnka mečíková (*Thrips simplex*)

- napadá kosatcovité (Iridaceae), preferuje *Gladiolus*
- postřik před začátkem kvetení, jakmile zjistíme příznaky, kvůli skrytému způsobu života třásněnky po 10–14 dnech aplikaci zopakovat
- moření hlíz na podzim, nebo na jaře před výsadbou

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Truběnka liliová (*Liothrips vaneeckei*)

- původem asi z Východní Asie
- až 3 mm dlouhá, tmavě hnědá
- během roku dvě generace
- saje mezi suknicemi cibulí lilií, příležitostně na orchidejích napadené cibule se sesychají

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

3. Roztoči (Acarina)

Symptomy a význam

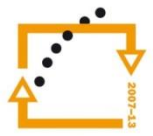
- poškozené uskladněné cibule a hlízy
- přenos patogenů

Možnosti regulace

- v případě nutnosti syntetické akaricidy
- moření

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Roztočik narcisový (*Steneotarsonemus laticeps*)

- sklovitě bílý, 0,25 mm dlouhý
- saje pod slupkami cibulí
- cibule měknou, na povrchu hnědé skvrny, v cibulích podélné pruhy, později skvrny na listech a stoncích, poupata se nevyvinou nebo zasychají, květy deformované
- přezimuje v cibulích

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Vlnovník česnekový (*Aceria tulipae*)

- délka 0,2 mm, na cibulích pod slupkou
- poškozují epidermis, matný vzhled a scvrkávání cibulí,
- rostliny zaostávají v růstu, deformace, žloutnutí, přenos virů
- během roku více generací (až devět), prezimují různá stadia na uskladněných cibulích, mírnou zimu i na rostlinách v půdě
- kompaktní cibule odolnější
- napadá hlavně česnek a tulipány

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kořenohub zhoubný (*Rhizoglyphus echinopus*)

- zahnívání cibulí a hlíz
- na podzemních částech i uskladněných
- vniká mezi suknice, vyhrabává chodbičky, vyplňuje je drtí
- rozvléká spory hub a bakterie

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

4. Hlístice (Nematoda)

Symptomy a význam

- zastavení dlouhivého růstu, zmnožení buněk
- deformace
- zaostávání v růstu
- ohniskový výskyt

Možnosti regulace

- zdravé osivo a sadba
- organické hnojení
- střídání plodin
- sterilizace půdy parou ve sklenících
- moření

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

**OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost**

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hád'átko zhoubné (*Ditylenchus dipsaci*)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- deformované listy
- ztlustlé řapíky
- při silném napadení kořeny a báze stonku práchniví
- ohniskový výskyt

Hád'átko zhoubné – bionomie

- v půdě přežívá několik let
- šíří se s půdou nebo napadenými rostlinami
- bázemi stonků proniká do rostlin
- uvnitř rostlin několik generací
- při rozpadu rostlin zpět do půdy
- polyfágní, škodí na liliovitých, miříkovitých, bobovitých, hvězdnicovitých, brukvovitých
- vytváří rasy s různou preferencí rostlin
- preferuje těžké půdy, s vyšší vlhkostí
- škodí v letech s vlhkým chladným jarem

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hád'átko zhoubné – možnosti regulace

- zdravé osivo a sadba
- organické hnojení
- střídání plodin
- po zjištění 4-6 let nepěstovat náchylné rostliny
- sterilizace půdy parou ve sklenících
- moření

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hád'átka (*Aphelenchoides*)

h. jahodníkové (*A. fragariae*), h. kopretinové (*A. ritzemabosi*)

Hosta

Begonia

Anemone

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hád'átka (*Aphelenchoides*)

h. jahodníkové (*A. fragariae*), h. kopretinové (*A. ritzemabosi*)

Heleborus

Lilium

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Mendelova
univerzita
v Brně

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hád'átko *Aphelenchoides subtenuis*

- v kořenech narcisů (na rozdíl od ostatních druhů rodu *Aphelenchoides*), způsobuje jejich odumírání
- napadené cibule drobnější, napadány patogeny rodu *Fusarium*
- rostliny nekvetou a odumírají

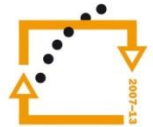
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hád'átko ranové (*Pratylenchus penetrans*)

odumírání kořenů

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ